

Výlety v okolí Žlutic – venkovské památky

Na Žluticku se nachází četné pozůstatky historických staveb, venkovských tvrzí, mlýnů a jiných hospodářských stavení, jejichž zbytky jsou už jen málo patrné a příroda i čas zahlazují postupně zbývající stopy po jejich existenci. A také tu můžete narazit na velké množství drobných sakrálních památek: historické křížky, boží muka, kapličky či kostelíky, které neodmyslitelně patří ke zdejší krajině. Nesou v sobě svědectví minulých časů, práce zdejších lidí, jejich životních příběhů a zbožnosti. Postupně se podařilo téměř všechny tyto památky opravit a restaurovat, povětšinou z prostředků města, kraje či státních dotací, ale také za velkého úsilí žlutických spolků, dobrovolníků a ostatních mecenášů. Pojdme tedy navštívit alespoň některé z nich.

Bílá muka

Barokní zděná boží muka (*Weisse-Marter*) byla vystavěna v 1. pol. 18. století na pahorku nad rozcestím na Veselov, asi 1,5 km severozápadně od Žlutic. Roku 1963 byla zapsána na státní seznam kulturních památek. Koncem 20. století a následně v roce 2013 byla památka renovována a došlo i k úpravám okolí. Do jedné z nik byla vsazena soška sv. Antonína Paduánského.

Kunzova muka

Původní dřevěná boží muka nechal zřídit už v roce 1808 nedaleko křižovatky do Verušic místní lékař Franz Kunz. O pět let později nechal vybudovat na tom samém místě nová trojboká zděná muka s obrazem sv. Peregrína a dřevěným relikviářem (*Kunzen-Marter*).

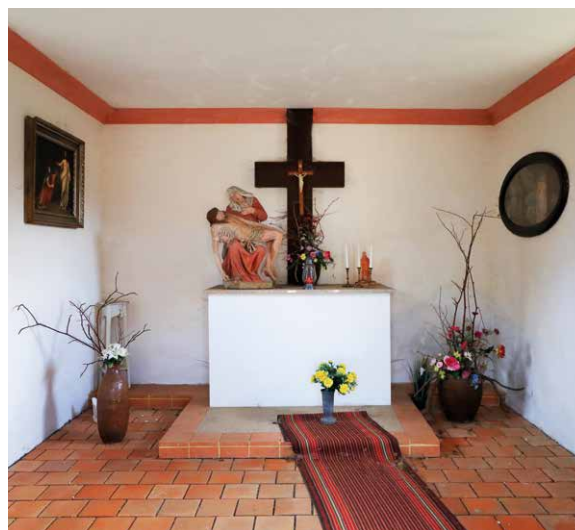
V roce 1904 byla v rámci oprav drobných památek provedena také renovace Kunzových muk a roku 1910 nechalo město vysadit na volném prostranství za nimi 250 listnatých stromů.

Po válce přestala být boží muka udržována a postupně chátrala. V r. 1963 byla zapsána na státní seznam kulturních památek a v 90. letech proběhla jejich celková rekonstrukce. Objekt byl v letech 1983–84 z iniciativy faráře M. Janáka rozebrán a znovu sestaven o kousek dál v mírně pozměněné podobě a na nové základové desce. Mezi výklenky byla vložena nová schránka s kovovými dvířky. V říjnu 2024 proběhla oprava Kunzových muk. Opravu provedl na objednávku města Žlutic kameník a sochař Marcel Stoklasa z Nečtin.

Z vděčnosti za život

Během letní bouře roku 1845 byla boží muka rozbořena po zásahu bleskem, který omráčil i Annu Holley ze Žlutic hledající útočiště pod topoly rostoucími v těsné blízkosti. Žena přežila a z vděčnosti za ochranu nechala poníčená boží muka obnovit a původní obraz sv. Peregrína nahradit obrazem Panny Marie, který namaloval na železné desce Johann Müller ze Žlutic. Dnes je ve výklenku opět sv. Peregrín.

Kaple Panny Marie v Knínicích

Obecní kaple Panny Marie v Knínicích (*Knönitz*) byla postavena už před rokem 1841. Říká se, že do ní měla být přenesena socha Panny Marie umístěná původně v již zrušené kapli stávající při cestě zvané Pferdetröster-Weg. Ta zanikla kvůli císařské silnici z Prahy do Karlových Varů a Chebu budované v letech 1792–1844. Kolem knínické kaple chodívala procesí z východní části Žluticka k poutnímu kostelu Navštívení Panny Marie ve Skocích. Během první a druhé světové války byl zvon kaple opakovaně zrekvírován pro válečné účely.

Po druhé světové válce přestala být kaple udržována, vnitřní zařízení bylo rozkradeno, socha Panny Marie byla povalena a poničena. Koncem 20. století byla střecha kaple nově pokryta krytinou a její zvonička vyspravena. V roce 2006 přistoupilo město Žlutice k další částečné rekonstrukci kaple (fasáda kaple, nové ozdobné okenní mříže, odvodnění) a v roce 2014 je provedena obnova jejího interiéru. Na nově upraveném oltáři bylo postaveno pozdně renesanční sousoší Piety z doby kolem roku 1600, umístěné do té doby v kapli sv. Šebestiána ve Žluticích.

Co skrývala schránka

V srpnu 2024 byla při opravě křížku na věžičce kaple Panny Marie v Knínicích nalezena 17,5 cm dlouhá kovová schránka s vyraženým letopočtem „Juni: 1923“. Po jejím odborném otevření se zjistilo, že skrývala listinu srolovanou do listu z „Luditzer Zeitung“ z 25. května 1923. Text listiny byl napsán na povoskovaném papíru a obsahoval informace o tehdejším stavu obce Knínice: kdo je nejstarší žena a muž v obci, kdo a kolik přidal peněz na stavbu kaple, kolik je v obci domů atd. Po restaurování se schránka i oba originály stanou součástí městské muzejní sbírky. Do základny křížku na kapli v Knínicích bude vložena nová schránka, do které se umístí kopie obou historických listin a přidá se dokumentace ze současnosti v podobném duchu.

Tři zastavení v Ratiboři: kaple sv. Anny, tvrze a středověký mlýn

Klasicistní obecní kaple sv. Anny byla postavena uprostřed vsi Ratiboř (*Ratiworz*) na počátku 19. století. Zdejší dřevěnou lidovou sochu sv. Anny z 19. století brávali věřící v den jejího svátku (26. července) s sebou k poutím ke kostelu sv. Anny v Sedleci. Sochu vždy nesla dívka oděná v bílých šatech. Až v letech 2004–2010 došlo k celkové rekonstrukci tehdy již značně zchátralé kapličky.

Ve vesnici stávaly dvě tvrze. Starší gotická tvrz ze 14. století stála severně od rybníka, byla lénem žlutického hradu. Měla obdélný půdorys a obklopoval ji vodní příkop. Zanikla na přelomu 15. a 16. století a dochovaly se z ní jen drobné terénní relikty. Mladší renesanční tvrz vznikla ve druhé polovině 16. století v poplužním dvoře (východně od čp. 12) a byla zbořena po roce 1945.

Původně panský vodní mlýn, nazývaný Ratibořský (*Ratiworzer Mühle*), nechali vystavět už někdy ve středověku na levém břehu Ratibořského potoka při cestě do Polomi majitelé zdejší tvrze a panství. V těsné blízkosti výše po proudu potoka stával na protějším břehu ještě jeden mlýn, Polomský. První písemná zmínka o zdejším mlýnu pochází z roku 1617, kdy byl prodán majiteli rabštejnského panství Jáchymu Libštejnskému z Kolovrat. Podle císařského otisku mapy vsi Ratiboř z roku 1841 byly všechny objekty mlýna dřevěné či hrázděné konstrukce, k rozsáhlé přestavbě došlo až v 2. polovině 19. století. Ještě v 50. letech 20. století byl mlýn funkční, v roce 1955 byl však opuštěn. Dnes z něj zbyly už jen zříceniny.